

מסורת הש"ס

א) (ומספאת פ"א ה"ו ע"ש), ב)משנה בדמיוסא חילתא ערופי נקופיץ ופי' הרי"צ קופיץ סקין גדול ממין גזרין קטן וכו', א) (ע"י חוס' ערנין כו. ד"ה מאין, ד) ימנות לו: ממוטם סד, (ט) ערנין כו., א) (נעיל ד, 1.) וימנות ב' וס"נ, א) (קדושין כד.), ע) עובד כוכבים בחזקה דחוקה כ"ל ז"ל, א) רדשנין ז"ל, ו) ואל דקאמר אף עובד כוכבים נמי במדא לאו בחילפין מיירי שזי קנין חדש אלא נקנין עשה בעובד כוכבים וישראל נזון כסף או משיב כדלמא' לעיל ה"ה ז"ל, ע' ע"ב ע"י ע"ק ס"ג,

תורה אור השלם

- ובל פטר ומגר תפדה בשז ואם לא תפדה ותרפתו וכל בכור אדם בגין תפדה: שמות יג א
- אמר ר'עזר בעיני אנדרי' אשר לו יעדה תפדה' לעם ובזר לא ימשל לקברה בבגדיו בה: שמות כא ח
- ואם בבקמה הטמאה ופדה בערפך וסף וממשו עליו ואם לא יגאל וגמבר בערפך: ויקרא כו כ
- והתנהלתם אתם לבנים אתריכם לרשת אנוה לעלם בדם תעבדו ובאבותי בני ישראל איש אחיו אל תרדה בו בפרך: ויקרא כו כ
- וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תנו איש את אחי: ויקרא כו כ
- אם עוד רבות בשנים לפיקן ישיב ואלתו מקפץ מקתו: ויקרא כו כא

הגהות הב"ח

א) במשנה הסהסו וליזים חייבים לא נפטרו: א) (ב' פסיק ועד לה. נ"ב ובעשות ובעתים חילתא סה"י פסיק שרי לה נפד' ע"ש נכש"י: א) שם אף גופו של ישראל קני על כסף דכתיב מנפק קממו: ד) רש"י ז"ל רב שם וכו' פטרי פטר חמור לאלתר: א) ד"ה ואל וכו' רמנ דמנאי' הוי דלל: א) (ל) דמנאי' המנפסין כהנה לנדק כ"ל ותינת טמאה נמחק: א) ד"ה שאני וכו' כהנה גסה הס"י:

רבינו גרשום

רב ששת אמר. מאי ופדיון פטר חמור לאלתר לומר שאני פדאו קודם ל' אינו עובר עליו א"צ"ו פדאו שלא בזמן מצותו: מאי מצותו כל ל' דקאמר לאו מצוה לשהותו כל שלשים קודם שיפדנו אלמא דאם פדאו קודם עובר עליו: ל' מצוה לעבדו כל ל' שלשים קאמר דבתוך ל' עד ל' הוי זמן פדיוהו ואם לא פדאו עד ל'; עובר עליו מיכן ואילך אי הכי. כיון דמוקמת דמצוה לפדותו כל ל'; האי דקתני מיכן ואילך (מל' ואילך) לא פדוהו או עורפו. מיכן ואילך א) או עורפו או עובר עליו במיעי ליה משום דכבר עבר זמן פדיוהו אלא דאם לא פדוהו או עורפו ש' משום הכי או עורפו דמיכן ואילך וזמן פדיוהו אלא דמוצו לשהותו וליזאת לדרב ששת דאמר לומר שאני עובר עליו ולטעמיה קשיא אהדרי: אלא אמר רבא לא קשיא אהי אהי ונתיב ונתיב ונתיב חמור פחות מל' היינו ר' אליעזר דמקיש בכור בהמה טמאה לבעור אדם דנתיב א) לא פדוהו וגו' ותא תפדה ונתיב פטר חמור לאלתר היינו רבנן דלא מקשי: לשם מצוה. לבנות איש אחיו: בראשונה. כשחיו אנשי שברים ונעשו שאני בחילופין לא עובר מצוה. אלא היה בעליה: אמר מצות חליצה קודמת. רכיון דלא בעיל לשם גאולה בהמה טמאה באריון קודם אין מוסיפין חומש ופדה בערפך וסף חמיושו עליו ואם לא נאל (בבעלים) נמכר בערפך לכל אדם: פליק פירקא

רב ששם אמר. לעולם מנזות פדיון א) לאלתר והאי דקתני אין צערנין ופטר חמור פחות משלשים שאינו עובר עליו עד שלשים יום מכאן ואילך עובר: **מאי לאו מנזות להפסדו**. כרז נמחן וקשיא לרז ששת: **מנזות לפדומו**. דמלאלתר עד שלשים עובר: **אלא אמר רבא**. לעולם מנזות לשהותו ואפי' הכי כרז נמחן לא מתירצנא ולא קשיא הא דקתני שלשים יום מנזות לשהותו: רבי **אליעזר הוא דקמיש**. ככור כהמה טמאה לנכור אדם: **והא**. דקתני לאלתר רבנן א) היא דמתניתין דלא מקשו: **במתני' מנזות יעידה**. כהמה העכריה שיעדנה אדון להשה: **קודמה למנזות פדויה**. שהיא פודה עצמה: **אשר לא יעדה והפדה**. אם יעדה זה מוטע: **ועכשיו מנזות חילתא קודמה**. שהמייבס את יבמתו שאלה לנש מנזות פוגע כחיסור ששת אח: **כאדון**. א) כמתפסס כהמה טמאה לנדק הניז מנזות פדויהה כאלון קודם לכל אדם:

הדרן עלך הלוקה עובר חמורו

הלוקה עובר פרסו. **שאני רשאי**. **למכור לעובד כוכבים** א) כהמה: **גמ' כרזי חנינא**. כפ' קמא (לעיל ה:) מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים כו': **דווערן מנייה**. דלא מיירי כפטור חמור אלא פרקא קמא וכולה כמסתא איירי כצכור כהמה טהורה: **כצמסמו**. צעדו: **כדיניסן**. דינינן ליה כדיניהן ולקטן מפסד מלא היא: **אחוזה נקניס כנסף וכשטר כמחזקה**. מכי דייש אמרי' כדלמרינן כפ"ק **קדושין** (דף כו.) **וממונו כמשיכה מטלטלין** אין נקנין אלא כמשיכה כמסתא קדושין (דף כו.): **מיד עמיסך**. משמע מיד ליד דהיינו **משיכה**. **כלל כלל לא**. עד שזכא לרשותו של ישראל לא קני: **ואימא או כהא או כהא**. והכי משמע קרא מיד עמיתך הוא דמשיכה ולא כנסף הא מיד עובד כוכבים כחיה שתרצה וגשמע מניה דהיכא דמשך ולא נתן מעו' נמי קני: מה

שנתן מעות לישראל בבהמתו **הבכורה אמר מר ישראל** **שנתן מעות לעובד כוכבים בדיניהם** **אף על פי שלא משך קנה וחייבת בבכורה מאי בדיניהם** **אי נימא בדיניהם דגופיה דאתי בקל וחומר אם גופיה קני ליה ישראל בכסף דכתיב** **"לרשת אחוזה"** **הקישו הכתוב לאחוזה מה אחוזה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה** **י"אף עבד כנעני נקנה בכסף ממונו לא כל שכן הוא אם כן אפי' בשטר ובחזקה נמי ועוד ישראל מיישראל יוכיחו דגופיה קני ליה בכסף ממונו במשיכה אלא אמר אב"י בדיניהם שפסקה להם תורה** **"א קנה מיד עמיתך מיד עמיתך הוא דבמשיכה הא מיד עובד כוכבים בכסף ואימא מיד עובד כוכבים כלל כלל לא אמרי לא ס"ד ק"ו** **הוא אם גופו קונה ממונו לא כ"ש ואימא מיד עובד כוכבים עד דאיכא תרתי אמרי ולא ק"ו** **הוא גופו באחת ממונו בשתים ואימא או כהא או כהא דומיא דעמיתך** **א מה עמיתך כהדא אף עובד כוכבים נמי כהדא אמר מר ועובד כוכבים שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהן אע"פ שלא משך קנה ופטור מן הבכורה מאי בדיניהן** **אילימא בדיניהן דגופיה משום דאתי בק"ו אם גופו** **(א) ישראל קני ליה בכסף דכתיב** **"מכסף מקנתו ממונו לא כ"ש ישראל מיישראל יוכיחו דגופו קני בכסף ממונו במשיכה אלא אמר אב"י בדיניהם שפסקה להם תורה** **"וכי תמכרו ממכר לעמיתך לעמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים בכסף ואימא לעובד כוכבים כלל כלל לא** **אמרי לאו ק"ו** **הוא אם גופו קנה ממונו לא כ"ש אימא לעובד כוכבים עד דאיכא תרתי לאו ק"ו** **הוא גופו באחד ממונו בשתים ואימא או כהא או כהא דומיא דעמיתך** **מה**

גאולת בהמה טמאה באריון קודם גאולה כל אדם משום דבעלים מוסיפין חומש כשגאולין אותה. ושאר כל אדם הגואל אותה אין מוסיפין חומש דכתיב ואם כבהמה הטמאה ופדה בערפך וסף חמיושו עליו ואם לא נאל (בבעלים) נמכר בערפך לכל אדם: פליק פירקא

לא נפטרו אלא מפדיון הבן ופטר חמור. כדאמר בפרקין דלעיל אין פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה את שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה כו' אלמא דלא נפטרו אלא מאלו ב' דינין: דקדושת הגוף. דאינו בר פדויה: אידי דחביבא ליה כו' חנינא דאמ' (לעיל) שהר סייעו את ישראל וכו': אידי דוטרין מילתא (דליבא ב') (נדל מיידי ביה) אלא בפרק ראשון אבל למה מסכתא מיייר בבכור בהמה טהורה: בדויה'. כלומ' כל סחורה שיש יד עובד כוכבים באמצע בעי למיזל אחז דניו ודלתי' בתר דיניהן וברויהי'ן מעות קנות: אילימא בדיי דגופו. ועובד כוכבים דנקנה לישראל בכסף דקדושו הכתוב לאחוריה ונתינתו ונתינתלם וגו' מה אחוזה נקנית בכסף בשטר ובחזקה אף עבד כוכבים מקנתו משמע בין ישראל לעובד כוכבים בין עובד כוכבים לישראל בכסף: ממונו בהמתו לא כ"ש. מיהא לא שפעי' ישראל מיישראל יוכיח דגופו קני ליה בכסף כדאמרן מסכת מקנתו וממונו במשיכה: מיד עמיתך הוא דבמשיכה דכתיב מיד דבר הניחן מיד ליד. מיד עובד כוכבים בכסף: ואימא דלתי' אתא קרא מיד עמיתך הוא דליקני מיד עובד כוכבים כלל כלל לא דאם רוצה העובד כוכבים לחזור בו יכול

א) גי' ריעו כנמ' א"ס מכאן ואילך או עורפו או עובר עליו וכו' ומפרש דלרז ששת נלאר ל' אין מקה כפדיון כלל.

הלוקה עובר חמורו פרק ראשון בבורות

פרק ראשון בבורות יג.

מצות חליצה קודמת. מה שפי' רצינו מננאל פי' פרק החולץ (יבמות דף לו.): **מצות נאווה קודמת באריו שנאמר ואם לא ינאל**. צערנין פרק המקדיש שדכו (דף כו.) מפ' טעם אחר דבעלים קודמין לפי שמוסיפין חומש והתם פריך לה ומשני: **הדרן עלך הלוקה עובר חמורו חלוצקא**. קנה וחייבת בבכורה. ואע"ג דשמעינן קנה

אליטריך לאשמעינן דחייצת כצכורה ללא תימא קנה א מוסקס או כדרכנן קמ"ל דקנה קנין גמור: **מה אחוזה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה**. פירוש כשקונה מיישראל אף עצד כנעני כן כשקונין מיישראל אכל בעובד כוכבים לא מסתבר שיעיל שטר לפי שקנין שטר לא שייך בעובד כוכבים כדלמרי' פ' חוקת הצמים (ד"צ דף נד:) **עובד כוכבים מכי מטא וזוי לדידי אסתליק ליה וישראל לא קני** * **עד דמטא שטרא לדידי: מיד עמיתך במשיכה הא מיד עובד כוכבים בכסף**. וא"ת דלמא הא מיד א) עובד כוכבים בשטר וצחוקה דחוקה נמי שייכא כמטלטלין אס עשה כהן שום מקון כעין נעל וגדר ופזר כקרקע א) י"ל דשני קנייני הללו הויין מלחיון ושייכי זה כמזכר וזה כלומס שזה נותן מעות וזה מושך אכלו הספך וכן לרזי יוחנן כסמון א' דדרשנין איפכא מיד עמיתך כנסף הא לעובד כוכבים כמשיכה וא"ת מננן שהן חשוינן קנין כלל דמוקמינן מסבדא קנייני דקרא כהני י"ל דאשכחן כסף שקונה כמקום אחר כקרקע ובהקדש ומשיכה מנחילא והסקד:

אימא לעובד כוכבים כלא כלא **א קל וחומר אם גופו קני ממונו לא כ"ש שכן**. וא"ת דלמא כחליפין דהוא מקני ממונו כדדרשן קדושין (דף ת.) מנסף מקנתו כנסף הוא נקנה ואינו נקנה כמורת תבואה וכלים ומלא ינינה חליפין ועצד עברי וכלים נמכר לעובד כוכבים כתיב עברי קנה משמע הא שאר כגון מטלטלין קונה עובד כוכבים כחליפין וי"ל דאי לא אשכחן כסף או משיכה בעובד כוכבים לא הוה מוקמינן ליה כחליפין א) ועי"ל האי דקאמר עובד כוכבים כחדא לאו כחליפין ששזו בעובד כוכבים וישראל מייירי אלא כקנין חדש כגון כסף או משיכה: (לעיל) **אם גופו קני**. אס גופו דישראל קני ליה עובד כוכבים כנסף כו' מדלל פריך הכא אס כן אפי' בשטר וחזקה נמי כדפריך לעיל י ש ראי' לפי"ת דמפרש פרק קמא דקדושין (דף יד:) אשכחן עצד עברי הנמכר לעובד כוכבים שכל קניינו כנסף כלומר כל קנינו דעובד כוכבים צעד עברי כנסף דכתיבי (ויקרא כה) מנסף מקנתו ולא בשטר וחזקה כדמוכח הכא וצקוטרס פי' שס דכל דבר קניינו כנסף כדדרשנין הכא מיד עמיתך כמשיכה הא מיד עובד כוכבים כנסף וקשה דהאי דרשא לריש לקיש היא ולהלכה כר' יוחנן וא"ת אכתי עובד כוכבי' קונה ישראל כחזקה כצכורה דלמרי גיטין (דף נה.) מנין לעובד כוכבים שנתן ישראל כחזקה שנאלמר וישז ממנו שני י"ל דההיא חזקה כשיש מלחמה הוא והוא הדין ממונו כדלמר חולין (דף ס:) עמון ומואל טיבור כסיומן:

דבר

בחליפין דלא מצינו חליפין לעובד כוכבים כדמשמע הכא לעובד כוכבים כהדא ולישראל חלוצקא ומהא דפי' ניהא דלעולם הוא קונה שפיר בחליפין הוא דלא חשיב ליה משום דלא חשיב אלא הני דכתיבי בקרא וכן ראייתו בשם ר' יהודה כתיב שראה את ר"י וכו' שוהרה הלה למעשה באדם ששלח עובד כוכבים להביא המוסקרים לו כדי תכירו ותכב בו וקמנא כן פלוגי בר מלוגי דבעי למקרי: והיינו חליפין ומיהו יש לגמגם והיחא עשאה ע"י עובד כוכבים אן קי"ל שלוח שויה ואין שלוחות לעובד כוכבים ומיהו למקרי ששנה העובד כוכבים בחליפין מיד הישראל המורשה אין לנספק לחוש שמאי ותבענו המפקיד לרין ובפ"ק דקדושין אהרנתי. חוסי חצינויות: א) אמרת ק"ו גופו קנה ממונו לא כ"ש וא"ת אמאי לא קאמר כסף דיישראל יוכיח דגופו של ישראל קנה בו ואין ממונו דיישראל קנה בו וה"נ קאמר לעיל וי"ל דאין זה סברא שלא יהיה שום קנין כמקון דעובד כוכבים דלבי' זה אין לומר יוכיח דרואק לעיל דבעי למקרי קנין שיעיל כמטלטלין שייך לומר ישראל יוכיח. חוסי חצינויות: א) לא תימא קנה ואורי' דהוא ס"ד דקנה מספק והכתב לא יוכל להכריע מידו הבכור מטעם ספק קמ"ל דאם בבכורה וראי' שהקנין קנין גמור ולתי' תאנ נמי בתר הכי אעפ"י שלא משך קנה ופטוריהו לאו הבהמה ע"כ: א) י"ל דבי' קנינים וכו' וז"ל חוסי חצינויות וי"ל דפסטיא ליה ליתא לן לרביי' אלא משיכה כהנין סאקו וקנינים גריליים בני אדם לעשות לישא וליתן בהם ולכן פשטא ליה דאחא לרביי' חוסי חוסי י"ל דרואק כסף משיר משיכה משום שדחיה חד בלוקח וחד כמוכר שהמוכר מקבל המעות והלוקח מושך אצלו הלכך דמו אהדרי טפי משאר קנינים:

א) כולי' ז"ל דלרי' ודאי נחא כן כייסא דמנ' לפדושי דמנאו להסחמו קאמר אלא דשני' וכו'.

עין משפט ונר מצוה

עו א מיי פ"ח מהלכות כזורים הלכה ו סתנ עשין קמה קמו טושי"ע י"ד סתנ עכא סעף א: ב (מיי) שם הלכה א ולהלכה ו: קעז ג מיי שם הלכה א טושי"ע שם סעף י"ד:

קפז ד מיי פ"ד מהלכות ענדס הלכה ו:

פ ה מיי פ"א מהלכות יבוס הלכה ב טושי"ע אה"ע סי'

קסה טע"א:

פא ו מיי פ"ה מהלכות ערנין הלכה א:

א ד מיי פ"ד מהלכות כזורות הלכה ב סתנ עשין קמה קמו: ב ח מיי שם הלכה א וסמנ שם טושי"ע י"ד סי' שס סעף ג:

ג ט מיי שם הלכה א טושי"ע שם סעף ו:

ד י מיי פ"ח מהלכות כזורות הלכה ו טושי"ע י"ד סתנ שס סעף א:

ה ב מיי פ"ד שם הלכה ה טושי"ע שם סעף ו:

ו ל מיי פ"ה מהלכות ענדס הלכה א טושי"ע י"ד סי' רסו סעף כג:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה פה וכו' עד דמפאן שפירא ליהדי. עיין קדושין ד' ע"ב דמ"ה הו"ל:

שיטה מקובצת

א) רב ששת אמר לומר שאינו עובר עליו. כלומר ודאי גם למצוה מצוה לאלתר כדקתני ברייתא קמייאת והאי דקתני אין כפטר חמור פחות מל' לענין דאינו עובר אם מאחר לפדותו עד ל' אבל מכאן ואילך עובר עליו אם פדוהו או עורפו וצ"ע כיון דמצוה לפדותו לאחור אלמא לא יליף כלל מפדיון הבן א"כ מכלי' את הא דמל' (ויום ואילך) עובר ומה שיעור א) יום וצ"ל דמורכבנ בעלמא: ב) אלא אמר רבא ל"א הא ר"א דקיש וכו'. צ"ל דרבא לא ס"ל כר"י דאמר מצוה להשהותו דאי"כ לא הוצרך לומר הא ר"א דרבנן א) דלר"י ניהא דך ברייתא דמצוה להשהותו ודאי מצנין לפרושי' דשנוי' באפי נפשה קמנין ולא נימא דהא דקתני אין כפטר חמור פחות מל' מיירי לומר שאינו עובר עליו כר"י שלא כר"י ודביעבד נמי אינו פדוהו אם פדוהו תוך ל' יום או למצוה מיהת דמצוה להשהותו דרך פדיון דפטר חמור לאלתר כרובנ ובקנטי' כתב ר"י כר"י מתוצרא אלא כרז ששת וצ"ע למה לא פירש רש"י דהוי כשריא באפי נפשה. חוסי חצינויות: א) מה עמיתך כהדא אינו עובר כוכבים כהדא. מכאן היה קשה לר"י על שווה מפרש פ"ק דקדושין גבי האי דקאמר הוה מנסף מקנתו בכסף הוא נקנה פירוש העבד עברי לעובד כוכבים ואינו נקנה בתורת הבוהא וכלים פירוש חליפין וניהא לר"י משום דעובד כוכבים קנה שטר שאר קניינין בחליפין דמריטע הוה עבד עברי דאני נקנה לעובד כוכבים בחליפין ואם אין עובד כוכבים קנה בשום מקום בחליפין אמאי אצטריך קרא למעטוי גבי עבד עברי אלא ש"מ דעובד כוכבים קנה בחליפין והשואת קשה לר"י אמאי יחא דקאמר הכא ישראל כהדא אין עובד כוכבים כהדא והא עובד כוכבים נמי נקנה בחליפין ואורי' דה"נ קאמר ישראל כהדא אעפ"י שקנה גם בחליפין ונשמטא דלא חשיב חליפין משום דלא חשיב אלא חליפין ונתיב כתיב בקרא משיכה ומעות כדפיר' לעיל שבאותן קנייני בני אדם גרילין לישא וליתן ומתוך כך ניהא קושיא אהרת שוקמשה הוה גבי האי דהדא דהיכי ס"ד דגילף משהה עפרון שתקנה אשה בחליפין והלא שדה עפרין לא מקניא